

SZENTMISE

A szentmiséről

A magyar nép az Oltáriszentség népe. Verejtékes munkájával nemcsak megtermeli és az oltárra küldi a kenyeret és a bort, hanem el is jön az oltárhoz, hogy a kenyér és bor színe alatt magához vegye a feltámadott Úr Jézus testét és vérét. Az Oltáriszentség és a szenvedő magyar nép egymásnak valók. Senkinek úgy nem kell ma, mint a magyarnak.

Mindszenty József

Bevezető gondolatok

„Az Oltáriszentség az Úr Krisztus testének és vérének szentsége, melyek a kenyér és bor színei alatt valósággal jelen vannak a hívek lelki táplálására és az újszövetség áldozatául.” Így szól az Oltáriszentség hittani meghatározása. A szentmisében történt átváltoztatás szavainak erejénél fogva a kenyér lényege (szubsztanciája) átváltozik Krisztus testévé, a bor szubsztanciája Krisztus vérévé, úgy, hogy a kenyér és bor megmaradt színei alatt valósággal, bár titokzatos (szentségi, misztikai, nem természeti) módon jelen van Krisztus teste és vére; ezzel együtt azonban a lelke, és emberségével együtt istensége.

Jelen van-e Krisztus az Oltáriszentségben?

„Egy szellemes festő lefestette az utolsó vacsora jelenetét: Jézus, amint a kenyeret és a bort nyújtja tanítványainak, és a kép alá a következő mondatokat írta: egyik oldalon ez áll –

»Luther: Ez alatt van az ő teste. Kálvin: Ez úgy hat, mint az ő teste. Zwingli: Ez jelképezi az ő testét.« A másik oldalon e szó állt: »Jézus Krisztus: Ez az én testem.« Alatta: »Kinek higgyünk ezek közül?« Aligha lehetne rövidebben és kifejezőbben érzékelteni és egyben összefoglalni a katolikus és katolikus-ellenes állásfoglalást az Oltáriszentség körül. Nem lehet vitás, ki érdemel több hitelt, melyik a helyes eligazodás.” – írta Bangha Béla, a híres apológéta az Oltáriszentség mibenlétéről. „Jézus Krisztus teste és vére átlényegülés által jelenik meg a kenyér és a bor külső színei alatt. Olyanformán van ez, mint amikor egy úr azt mondja a rabszolgájának: te most szabad vagy; ezáltal külsőleg a volt rabszolgán semmi változás nem történt, voltaképpen pedig rendkívül mély és gyökeres változás ment végbe rajta.” Az Oltáriszentséget Úrnapján ünnepli az Egyház. Az Oltáriszentségnek (és a papi hivatásoknak) magyar vértanúja

is van, Brenner János, akit az akkori magyarországi isten- és emberellenes rendszer bérénci 1957. december 16-án öltek meg, 32 késszúrással.

A szentmise gyümölcsei

Ha akár egy istenhívő, akár egy Istenben nem hívő valami jót tesz (azaz jócselekedetet visz végbe), akkor növekszik benne a megszentelő kegyelem. A szentmise gyümölcsei: *fructus generalis* (általános gyümölcs), amely az intentio generale (általános szándék) kapcsán jön létre. Ez a pápáról, püspökről, élőlőről, holtakról emlékezik meg. Ez minden szentmisében megvan. A pápa jogilag (mint pápa) és papként (püspökként) részesedik ebben a gyümölcsben (a szentmise könyörgési részében szerepelnek). A második gyümölcs a *fructus speciale* (speciális gyümölcs), amely az intentio secunda (másodlagos szándék), vagy másképpen az intentio speciale (speciális szándék) folyományaként jön létre. Ez a szándék az, amelyre a misét mondató kéri a mise elmondását (ez akárhány szándék, személy lehet).

A szentmise kegyelme végtelen; tehát, ha tízezer vesznek részt rajta és járulnak szentáldozáshoz, senki se csorbul ezáltal. A szentmiseáldozat végtelen értékű, de az egyes hívek kapacitás (saját befogadóképesség) szerint, tehát véges módon részesülnek benne, mivel ők nem végtelenek, hanem végesek. Ez olyan, mintha a tengerből cseppeket venne ki mindenki, de a tenger mégsem fogy ki. Quid quid recipitur, recipitur per modum recipientis – mindenki a befogadóképessége szerint fogad be. Intentio specialissimus (legspeciálisabb szándék) például az, ha a miséző pap bizonyos személyekről még külön is megemlékezik. Ennek az eredménye a *fructus specialissimus* (legspeciálisabb gyümölcs). A negyedik gyümölcs pedig az, amiről a misén tevékenyen részt vevő személy nem tud lemondani, hiába is akarna; mivel jócselekedetet végez, növekszik benne a megszentelő kegyelem, a *gratia sanctificans*. Minden jócselekedet automatikusan magával hozza ezt, tehát a résztvevő is kap belőle. Ha valaki jót tesz, akkor a jócselekedet érdemszerző részéről nem tud lemondani, az engesztelő részét azonban fel tudja ajánlani valamilyen jószándékra. A miséző pap, ha magát személy szerint nem is foglalja bele a misébe, akkor is megkapja a jócselekedetet követő kegyelmeket, azaz a megszentelő kegyelem növekedését.

Az elmondottak alapján azt hinné az ember, hogy ezek után senkit sem kell buzdítani arra, hogy szentmisén vegyen

SZENTMISE

részt. Hisz ahol nagy értékű kincseket osztogatnak, oda se-regestül tódulnak az emberek. Sajnos, az ember sok esetben csak annak tulajdonít értéket, ami anyagi jólétét moz-dítja elő, de ami örök üdvösségére vonatkozik, az iránt gyakran nincs érzéke. Ezért van az, hogy a szentmisén való részvételre buzdítani kell a híveket, sőt minden katolikus keresztény hívó köteles vasár- és ünnepnapon – sú-lyos bűn terhe alatt – egy teljes szentm-isen részt venni. Bizonyos esetekben ez alól felmentés adható.

Ezzel kapcsolatban felmerül egy kér-dés: azért menjünk szentmisére, mert az parancs? Erre azt felelhetjük: a szent-misén kapott kincsek földi és örök boldog-ságunk eléréséhez elengedhetetlenül szüksé-gesek. Ezért egyrészt jobb a jutalom és félelem indítékaira is támaszkodni, mint az erkölcsi harcban teljességgel lemaradni. Másrészt a vallásos életben az első-leges cél mindig az, hogy ne félelemből, vagy csupán parancs kedvéért tegyünk bármit is, hanem indítékunk az Isten iránti szeretetünk legyen. Nem szolgálélekkel, hanem fiúi buzgó-sággal kell a jót tenni, ha azt akarjuk, hogy igazán méltók legyünk Istenhez. Egyébként minden jutalmazás és büntetés célja végső soron az Istenhez való közelkerülés, az Istennel való bensőséges kapcsolat megteremtése és elmélyítése, te-hát a legnemesebb indíték.

A szentmiseáldozat egyenest arra van rendelve, hogy megismételjük, és hogy általa a hívők újra meg újra tevékenyen részt vegyenek Krisztus áldozatában. A szentmise gyümölcsének tényleges elnyerése az egyéni adottságon és a Gondviselésnek előttünk sokszor rejtett szándékán történik meg. Így az Egyháznak – vagyis nekünk – a természetfeletti javak biztosítása érdekében mindent meg kell tennünk, és így indokolt különféle ügyekért, vagy személyekért többször is szentmise útján könyörögni Isten előtt. Mindez Istentől kapott, páratlan lehetőségünk – miért ne éljünk vele?

A szentáldozás (communio) mibenléte és kegyelmi hatásai

Az Oltáriszentség méltó fölvevője a megigazult keresztény. Ez hittétel a trentói zsinat kifejezett tanítása értelmében. A tétel helyes megértésére különbséget kell tenni: más az Eucharisztia alkalmas és más a méltó alanya. Jellemző

sük végett a trentói zsinat nyomán a merő anyagi eucha-ristia-vétel mellett (mely semmiféle tekintettel sincs az Eucharisztia szentségi jellegére) háromféle áldozást kü-lönböztetünk meg. *Szentségi áldozás* az, mely az eucharisztia szentségi jellegének tudatában és szándékával történik, annak gyümölcsei nélkül; *lelki áldozás* a szentség vételének kifejezett vágya élő hitben és szeretetben; a *lelki-szentségi* áldozás a szentség-gel együtt annak gyümölcseit is veszi. Az Eucharisztia merőben szentségi vételére alkalmas minden megkeresztelt élő. A szentségek ugyanis általában az előkert vannak; az Eucharisztia ezenfelül eledel, és mint ilyen is élőnek van szánva.

Itt melleleg megjegyezzük, hogy a szentál-dozás mint eledel csakis a fölvevőnek szól. Te-hát másért szentáldozást fölajánlani csak abban az értelemben lehet, hogy a szentáldozás ténye által személyes teljesítmény alapján szerzett érdemeket könyörgésképpen (per modum suffragii) és az esetleg hozzákötött búcsúkat a búcsúalkalmazás törvényei szerint fölajánljuk másokért; ezt természetesen meg lehet tenni a tisztítóhelyen szenvedő lelkekért is. A merő lelki áldozás, mint merő személyes teljesítmény lehetséges mindenkinek, aki tökéletes szere-tet fölindítására képes, tehát nem-keresztényeknek is. A tételben a lelki és egyben szentségi áldozatról van szó. Erre nézve a Tridentinum ünnepélyesen kimondja, hogy a merő

hit nem elég előkészület, és szigorúan meghagyja, hogy aki halálos bűnben van, az áldozás előtt gyónjon meg, és szükség esetét leszámítva, ne érje be (gyónás nélküli) tökéletes bánattal. A másik véletet tekintve VIII. Sándor pápa elítélte azt a janzenista tételt, hogy a szentáldozáshoz nem járulhat, akiben nincs meg a legtisztább istenszeretés, vagy aki nem adott teljes elégtételt összes bűneiért. X. Pius sz-e rint minden hívőnek van joga a mindennapi szentáldozás-hoz, csak legyen a megszentelő kegyelem állapotában, és legyen meg a helyes jámbor szándéka a szentség vétele te-kintetében. Az Oltáriszentség legnagyobb vallási tisztelet-tel, imádással történő elismerése segítse megvalósulni azt, hogy „a szeretet ajándéka adja meg nekünk, hogy valóban azzá is legyünk, amit a szent áldozatban titokzatosan meg-ünnepelünk.”

Krajsovsky Gábor